

Trajnostna mobilnost kot steber gospodarskega in okoljskega razvoja

Trajnostna mobilnost predstavlja enega ključnih stebrov trajnostnega razvoja, saj združuje okoljske, družbene in ekonomske vidike. V času, ko se Slovenija sooča z izzivi podnebnih sprememb in potrebo po večji konkurenčnosti gospodarstva, postaja prehod na trajnostne oblike mobilnosti nujen.

Trajnostna mobilnost

Trajnostna mobilnost je način premikanja ljudi in blaga, ki zadovoljuje trenutne potrebe po mobilnosti, ne da bi ogrožala sposobnost prihodnjih generacij, da zadostijo svojim potrebam. Temelji na uporabi okolju prijaznih, družbeno pravičnih in ekonomično vzdržnih oblik prevoza, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje, zdravje in kakovost življenja.

Pomen trajnostne mobilnosti

Trajnostna mobilnost ima ključno vlogo pri trajnostnem razvoju, saj se osredotoča na tri ključne vidike: okoljski, družbeni in ekonomski.

Na okoljskem področju trajnostna mobilnost zmanjšuje emisije toplogrednih plinov, saj spodbuja uporabo javnega prevoza, kolesarjenja in hoje namesto osebnih vozil. S tem se zmanjšuje emisija CO₂ in drugih škodljivih snovi v ozračje. Prav tako prispeva k izboljšanju kakovosti zraka, zlasti v urbanih območjih, kjer so koncentracije trdnih delcev PM₁₀ pogosto previsoke. Trajnostna mobilnost spodbuja uporabo obnovljivih virov energije, kot so elektrika, vodik in bio goriva, kar zmanjšuje odvisnost od fosilnih goriv. Poleg tega ohranja ekosistemske storitve, kot so čista voda, zrak, biotska raznovrstnost in zdrava tla, saj zmanjšuje promet in onesnaževanje.

Na družbenem področju trajnostna mobilnost izboljšuje javno zdravje z zmanjševanjem onesnaženosti zraka in spodbujanjem aktivnih oblik mobilnosti, kot sta kolesarjenje in hoja. Prav tako povečuje socialno vključenost z zagotavljanjem cenovno dostopnega in zanesljivega prevoza za vse družbene skupine, ne glede na njihov socialno-ekonomski status. Poleg tega ustvarja bolj prijetno in zdravo bivalno okolje z zmanjšanjem hrupa in onesnaženja, kar bistveno izboljša kakovost življenja.

Na ekonomskem področju trajnostna mobilnost povečuje produktivnost z naložbami v infrastrukturo, kot so železniško omrežje in postaje za polnjenje električnih vozil, kar spodbuja gospodarsko rast in ustvarja nova delovna mesta. Prav tako zmanjšuje stroške, povezane s prometom, kot so stroški goriva, vzdrževanja vozil in zdravstvene oskrbe. Poleg tega izboljšuje konkurenčnost slovenskega gospodarstva, saj vlaganja v prometno infrastrukturo zmanjšujejo zaostajanje Slovenije za drugimi državami EU na področju logistike.

Kljub prednostim se trajnostna mobilnost sooča z izzivi, kot so preoblikovanje prometnih navad ljudi, ki so pogosto trdno zakoreninjene, ter zagotavljanje znatnih finančnih sredstev za naložbe, ki jih je treba pridobiti iz javnih in zasebnih virov. Za uspešno implementacijo trajnostne mobilnosti je potrebno tudi usklajeno delovanje različnih deležnikov, vključno z vlado, podjetji in civilno družbo.

Cilji trajnostne mobilnosti v Sloveniji

Cilji trajnostne mobilnosti v Sloveniji so usmerjeni v zmanjšanje negativnih vplivov prometa na okolje, izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev ter spodbujanje gospodarskega razvoja. Ključni cilji vključujejo zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, izboljšanje kakovosti zraka v mestih, povečanje uporabe javnega prevoza, hoje in kolesarjenja ter zmanjšanje odvisnosti od osebnih motornih vozil. Poleg tega si prizadevajo za izboljšanje dostopnosti in enakopravnosti v prometu ter spodbujanje lokalnega gospodarstva skozi uveljavljanje načel trajnostne mobilnosti.

V Sloveniji se v zadnjih letih intenzivno razvija področje trajnostne mobilnosti, z namenom zmanjšanja negativnih vplivov prometa na okolje, izboljšanja kakovosti življenja ter spodbujanja gospodarskega razvoja. Po

podatkih Ministrstva za infrastrukturo je bilo v okviru Dogovora za razvoj regij vključenih 57 projektov s področja trajnostne mobilnosti, katerih skupna ocenjena vrednost znaša 297,9 milijona evrov, od tega 109,6 milijona evrov evropskega sofinanciranja.

Poudarek je na spodbujanju hoje, kolesarjenja, uporabe javnega prevoza in drugih alternativnih oblik trajnostne mobilnosti, z omejevanjem osebnega motornega prometa. Cilj je zmanjšati izpuste toplogrednih plinov, izboljšati kakovost zraka v mestih ter prispevati k večji kakovosti bivanja in javnemu zdravju.

Kljub tem prizadevanjem raziskava ReMOBIL iz leta 2023 kaže, da večina prebivalcev Slovenije še vedno uporablja osebni avtomobil kot glavno prevozno sredstvo. Čeprav 65 % anketirancev meni, da je prehod k trajnostni mobilnosti pomemben, tovrstne oblike mobilnosti uporablja le manjši del prebivalstva.

Za nadaljnji razvoj trajnostne mobilnosti v Sloveniji je ključna vzpostavitev učinkovitega in inovativnega sistema javnega prevoza, ki bo konkurenčen osebnemu avtomobilu v smislu hitrosti, udobja in cenovne dostopnosti. Le tako bo mogoče doseči večjo uporabo trajnostnih oblik prevoza in s tem zmanjšati negativne vplive prometa na okolje ter izboljšati kakovost življenja prebivalcev.

Pomen trajnostne mobilnosti za gospodarstvo

Z vlaganji v trajnostno mobilnost, kot so izgradnja železniške infrastrukture, polnilne postaje za električna vozila in izboljšanje javnega prevoza, se krepijo logistične zmogljivosti, kar omogoča hitrejši in učinkovitejši pretok blaga ter storitev. To prispeva k povečanju konkurenčnosti nacionalnega gospodarstva na globalnem trgu.

Hkrati trajnostna mobilnost zmanjšuje odvisnost od fosilnih goriv in spodbuja prehod na obnovljive vire energije, kar zmanjšuje stroške povezanih z energijo ter odpira priložnosti za razvoj novih industrij, kot so

proizvodnja električnih vozil in energetske učinkovite tehnologije. Uporaba javnega prevoza, kolesarjenja in hoje zmanjšuje prometne zastoje, kar vodi v manj izgubljenega časa in večjo produktivnost delovne sile.

Poleg tega ustvarja nova delovna mesta v sektorjih, povezanih s prometom, infrastrukturo in energetiko. Spodbuja tudi regionalni razvoj, saj učinkovita prometna omrežja omogočajo boljšo povezanost med urbani in ruralnimi območji, kar krepi dostopnost do trga dela, izobraževanja in drugih storitev.

Trajnostna mobilnost ima dolgoročne gospodarske koristi, saj zmanjšuje stroške, povezane z zdravjem zaradi onesnaženja in prometnih nesreč, ter spodbuja razvoj turizma skozi bolj dostopno in privlačno infrastrukturo. S temi ukrepi trajnostna mobilnost podpira celostni gospodarski razvoj, ki je v skladu z načeli trajnosti in družbene odgovornosti.

Slovenija se aktivno vključuje v prehod k trajnostni mobilnosti s konkretnimi strategijami in ukrepi. Strategija razvoja trajnostne mobilnosti vključuje spodbujanje javnega prevoza, kolesarjenja in hoje, zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv ter vlaganje v inovativne prometne rešitve. Projekti, sofinancirani z evropskimi sredstvi, kot so nadgradnja železniške infrastrukture, razvoj polnilnih postaj za električna vozila in izboljšanje mestnega javnega prevoza, so ključnega pomena za doseganje teh ciljev.

Poudarek na sodelovanju med vlado, podjetji in civilno družbo ter ozaveščanje javnosti o pomenu trajnostne mobilnosti bo ključen za uspešno implementacijo teh ukrepov. Slovenija ima z doslednim izvajanjem strategij priložnost, da postane vzorčna država na področju trajnostne mobilnosti in prispeva k globalnemu prehodu v bolj trajnostno prihodnost.

VIRI:

AMZS(2023) *Raziskava ReMOBIL: Nakazuje rešitev slovenskih mobilnostnih izzivov*. Dostopno na: <https://www.amzs.si/novice/aktualne-informacije/2023-03-23-raziskava-remobil-nakazuje-resitev-slovenskih-mobilnostnih-izzivov>

European Commission (2021) *Sustainable Urban Mobility Plans: Concept and Approach*. Dostopno na: <https://transport.ec.europa.eu>.

Glavič P, Helena Levičnik H, Muhič M (2023) *Trajnostna, konkurenčna, ustvarjalna in uspešna Slovenija 2030*. Dostopno na: <https://static1.squarespace.com/static/61aa6dd677f8a7121959be35/t/6492e5c4ea8d976af4b56e99/1687348697990/Analiza+1-xs.pdf>

Ministrstvo za infrastrukturo (2024) *Trajnostna mobilnost*. Dostopno na: <https://www.gov.si/podrocja/promet-in-energetika/trajnostna-mobilnost/>

Vlada Republike Slovenije (2024a) *Dogovor za razvoj regij in trajnostna mobilnost*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/ukrepi-trajnostne-mobilnosti/>

Vlada Republike Slovenije (2024b) *Strategija za spodbujanje trajnostne mobilnosti v Sloveniji*. Dostopno na: <https://www.gov.si/podrocja/promet-in-energetika/trajnostna-mobilnost/>